

Nõuete esitamise käsiraamat

1992. aasta rahvusvaheline naftareostuse hüvitamise
fond

2005. aasta aprilli väljaanne

Vastu võetud assamblee poolt 2004. aasta oktoobris

Sisukord

SISSEJUHATUS.....	4
I OSA.....	5
KUIDAS HÜVITAMISE KORD TOIMIB?.....	5
HÜVITAMISE KORD.....	7
1992. aasta tsiviilvastutuse konventsioon.....	7
1992. aasta fondi konventsioon.....	7
Täiendava fondi protokoll.....	8
KUI SUURT HÜVITIST ON VÕIMALIK SAADA?.....	8
1992. aasta tsiviilvastutuse konventsiooni alusel – laevaomanik maksab.....	8
1992. aasta fondi konventsiooni alusel – 1992. aasta fond maksab.....	8
Täiendava fondi protokollil alusel – täiendav fond maksab.....	9
MILLISEID VAHEJUHTUMEID SEE HÕLMAB?.....	9
MILLIST KAHJU SEE HÕLMAB?.....	9
Koristus- ja ennetusmeetmed.....	10
Varakahju.....	10
Tegevuse tulemusest johtuv kahju.....	10
Puhas majanduslik kahju.....	10
Keskkonnakahju.....	11
Nõunike kasutamine.....	11
MILLAL PEETAKSE NÕUDEID VASTUVÕETAVAKS?.....	11
II OSA.....	7
NÕUETE ESITAMINE JA HINDAMINE.....	7
KES VÕIB NÕUDE ESITADA?.....	8
KELLELE TULEB NÕUE ESITADA?.....	8
KUIDAS NÕUET ESITADA?.....	9
MILLIST TEAVET PEAB NÕUE SISALDAMA?.....	9
MILLISE AJA JOOKSUL TULEB NÕUE ESITADA?.....	10
NÕUETE HINDAMINE JA VÄLJAMAKSMINE.....	10
KUI PALJU AEGA KULUB NÕUETE HINDAMISEKS JA VÄLJAMAKSMISEKS?.....	11
MIDA TEHA, KUI NÕUDE ESITAJA EI NÕUSTU FONDI OTSUSEGA?.....	11
III OSA.....	14
ERI LIIKI NÕUETE ESITAMISE JUHISED.....	14
NÕUDED KORISTUS- JA REOSTUSTÕRJEMEETMETE MAKSUMUSE EEST	15
Hüvitamise ulatus.....	15
Nõuete esitamine.....	17
NÕUDED VARAKAHJU EEST.....	18
Hüvitamise ulatus.....	18
Nõuete esitamine.....	18
NÕUDED MAJANDUSLIKU KAHJU EEST KALANDUSES, MARIKULTUURIS JA KALATÖÖSTUSSEKTORITES.....	19
Hüvitamise ulatus.....	19
Nõuete esitamine.....	20

NÕUDED MAJANDUSLIKU KAHJU EEST TURISMISEKTORIS.....	22
Hüvitamise ulatus.....	22
Nõuete esitamine.....	22
NÕUDED PUHTA MAJANDUSLIKU KAHJU VÄLTIMISE MEETMETE	
MAKSUMUSE EEST.....	23
Hüvitamise ulatus.....	23
Nõuete esitamine.....	24
KESKKONNAKAHJU JA REOSTUSJÄRGSED UURINGUD.....	24
Hüvitamise ulatus.....	24
Nõuete esitamine.....	26

SISSEJUHATUS

1992. aasta rahvusvaheline naftareostuse hüvitamise fond (mida tuntakse ka kui 1992. aasta fondi või 1992. aasta IOPC fondi) on ülemaailmne rahvusvaheline organisatsioon, mis tegeleb tankeritelt merre voolanud püsivast naftast põhjustatud naftareostuse kahjude hüvitamisega. 1992. aasta fondi haldab Ühendkuningriigis Londonis asuv sekretariaat. Käesolev nõuete esitamise käsiraamat on praktiliseks abiks 1992. aasta fondile nõuete esitamisel.

Hüvitist saab üksnes teatud tingimustele vastavate nõuete eest. Käesolev käsiraamat on mõeldud nõude esitajate abistamiseks, selles antakse ülevaate fondi kohustusest hüvitist maksta. Käsiraamatus ei käsitleta põhjalikult õigusküsimusi ning seda ei tohiks käsitada asjaomaste rahvusvaheliste konventsioonide põhjapaneva tõlgendusena.

Nõuete esitamise käsiraamat on jagatud kolme ossa.

- I osas kirjeldatakse lühidalt hüvitamissüsteemi ja 1992. aasta fondi toimimist.
- II osa sisaldab üldist teavet selle kohta, kuidas hüvitisnõudeid esitada. Selles nimetatakse 1992. aasta fondi nõuete käsitlemise ja hüvitise maksmise põhimõtted.
- III osas antakse nõude esitajatele abiks täpsemat teavet nõuete esitamise kohta. See on jagatud viide alaossa, millest igäühes käsitletakse üht järgmistest hüvitamissüsteemiga hõlmatud nõude põhilikidest:
 - reostustõrjemeetmed ja koristamine;
 - varakahju;
 - majanduslik kahju kalanduses, marikultuuris ja kalatööstussektorites;
 - majanduslik kahju turismis ja sellega seotud sektorites;
 - keskkonnakahju ja reostusjärgsed uuringud.

1992. aasta fondi sekretariaat võib nõuete ja muude materjalide koostamiseks ja esitamiseks reostuskahju hüvitamise kohta juhiseid anda.

I OSA

KUIDAS HÜVITAMISE KORD TOIMIB?

HÜVITAMISE KORD

Hüvitamise kord töötati välja 1978. aastal. Praegu põhineb see kahel konventsioonil: 1992. aasta rahvusvaheline konventsioon tsiviilvastutusest naftareostuskahjude eest (1992. aasta tsiviilvastutuse konventsioon) ja 1992. aasta rahvusvaheline konventsioon rahvusvahelise naftareostuskahjude hüvitamise fondi loomisest (1992. aasta fondi konventsioon). 1992. aasta fondi konventsiooni protokoll võeti vastu 2003. aastal ja sellega loodi täiendav fond (täiendava fondi protokoll).

1992. aasta tsiviilvastutuse konventsioon

1992. aasta tsiviilvastutuse konventsiooni alusel esitatakse püsikindlast naftast tulenenud naftareostuskahjude eest hüvitise saamise nõuded selle laeva registreeritud omanikule, kust kahju põhjustanud nafta pärineb (või tema kindlustusandjale). Ent laevaomanik võib tavaliselt oma rahalist vastutust piirata summaga, mis määratakse kindlaks laeva suuruse (mahutavuse) alusel. Laevaomanik on kohustatud laeva kindlustatuna hoidma, et katta oma konventsioonist tulenevat vastutust, kuigi see kohustus ei kehti laevade puhul, mille lastiks on alla 2000 tonni naftat.

Laevaomanik on kohustatud maksma hüvitist reostuskahju eest, mille on põhjustanud püsikindla nafta leke või merreheitmine tema laevalt, isegi siis, kui reostus ei ole tekkinud tema süül. Laevaomanik on vabastatud sellisest vastutusest üksnes väga erilistel juhtudel.

1992. aasta fondi konventsioon

1992. aasta fond loodi 1996. aastal 1992. aasta fondi konventsiooni alusel ning seda rahastavad ettevõtted ja muud liikmesriikide üksused, kellele tuuakse merd mööda teatud liiki naftat. Fond on valitsustevaheline organisatsioon, mille on loonud ja mida juhivad riigid.

1992. aasta fondi juhib kaks organit: assamblee ja täitevkomitee. Assamblee koosneb kõikide liikmesriikide valitsuste esindajatest. 15 liikmesriigi esindajatest koosnev täitevkomitee on assamblee poolt valitud tugiorgan. Komitee peamine ülesanne on nõuete heakskiitmine. Tavaliselt annab täitevkomitee fondi direktorile nõuete heakskiitmiseks ja tasumiseks väga ulatuslikud volitused.

1992. aasta fondi konventsiooni alusel maksab 1992. aasta fond lisahüvitist, kui nõude esitajad ei saa täishüvitist 1992. aasta tsiviilvastutuse konventsiooni alusel. See leiab aset järgmistel juhtudel:

- kahju ületab laevaomaniku 1992. aasta tsiviilvastutuse konventsioonist tuleneva vastutuse piirmäära;
- laevaomanik ei ole 1992. aasta tsiviilvastutuse konventsiooni kohaselt vastutav seepärast, et kahju tekkis tõsise looduskatastroofi tõttu, selle tekitas täielikult ja tahtlikult kolmas isik või see tekkis täielikult riigiasutuste hooletuse tõttu märgutulede või muude navigatsiooni abiseadmete korrashoidmisel;

I OSA. KUIDAS HÜVITAMISE KORD TOIMIB?

- laevaomanik ei suuda täielikult täita oma 1992. aasta tsiviilvastutuse konventsioonist tulenevaid rahalisi kohustusi ja kindlustusest ei piisa põhjendatud hüvitisnõuete tasumiseks.

1992. aasta fond ei maksa hüvitist, kui:

- reostuskahju on tekkinud sõjategevuse, vaenuavalduste, kodusõja või ülestõusu tagajärjel või sõjalaevadel tekkinud lekke tõttu (sellisel juhul ei ole ka laevaomanik vastutav 1992. aasta tsiviilvastutuse konventsiooni alusel) või
- nõude esitaja ei suuda tõendada, et kahju tulenes vahejuhtumist, milles osales üks või mitu konventsiooni kohaselt määratletud laeva (s.t lastitud või teatud tingimustel lastita merelaev või mereveovahend, mis on ehitatud või kohandatud nafta veoks mahtlastina).

Täiendava fondi protokoll

1992. aasta fondi konventsiooni 2003. aasta protokolliga loodi täiendav fond reostuskahju eest täiendava hüvitise maksmiseks täiendava fondi liikmesriikides. Tingimused, mille korral hüvitisnõuded kuuluvad rahuldamisele täiendavast fondi vahenditest, on samad nagu 1992. aasta fondi puhul. Seega kehtivad käesolevas käsiraamatus esitatud 1992. aasta fondi nõuete lahendamise põhimõtted ka täiendavast fondist makstavate hüvitiste suhtes.

KUI SUURT HÜVITIST ON VÕIMALIK SAADA?

1992. aasta tsiviilvastutuse konventsiooni alusel – laevaomanik maksab

Tavaliselt on laevaomanikul õigus piirata oma vastutust laeva mahutavuse alusel arvatava summaga. Laeva puhul, mille kogumahutavus on kuni 5000 mahuühikut, on piirmäär 4,51 miljonit arvestusühikut¹ (7 miljonit USD); laeva puhul, mille mahutavus on 5000–140 000 mahuühikut, on piirmäär 4,51 miljonit arvestusühikut (7 miljonit USD), millele lisandub 631 arvestusühikut (953 USD) iga lisamahuühiku eest; ning laeva puhul, mille mahutavus on vähemalt 140 000 mahuühikut, on piirmäär 89,77 miljonit arvestusühikut (136 miljonit USD).² Laevaomanikul ei ole õigust oma vastutust piirata, kui tõendatakse, et reostuskahju tuleneb tema isiklikust tegevusest või tegematajätmisest, mille eesmärk on olnud tekitada reostuskahju või mille põhjuseks on hoolimatus ja teadmine, et selline kahju tõenäoliselt tekib.

1992. aasta fondi konventsiooni alusel – 1992. aasta fond maksab

¹ 1992. aasta konventsioonides on summad väljendatud Rahvusvahelise Valuutafondi arvestusühikuna. Arvestusühik arvestatakse vastava vahetuskursi alusel ümber selle riigi vääringusse, kus reostuskahju tekkis. Käesolevas nõuete esitamise käsiraamatus on arvestusühik arvatud USDdeks 1. aprillil 2005 kehtinud vahetuskursi alusel, s.t 1 arvestusühik = 1 510 590 USD. Uusimad ümberarvestused võib leida organisatsiooni kodulehelt.

² Neid summasid kohaldatakse pärast 1. novembrit 2003 toimunud vahejuhtumite puhul.

I OSA. KUIDAS HÜVITAMISE KORD TOIMIB?

1992. aasta fondist makstav maksimumsumma iga vahejuhtumi puhul on 203 miljonit arvestusühikut (310 miljonit USD), olenemata laeva suurusest. Maksimumsumma hõlmab laevaomaniku või tema kindlustusandja poolt 1992. aasta tsiviilvastutuse konventsiooni alusel makstavat hüvitist.

Kui tõendatud nõuete kogusumma ületab kahe 1992. aasta konventsiooni alusel saadava hüvitise kogusumma, vähendatakse proportsionaalselt igale nõude esitajale makstavat hüvitist. Kui on oht, et selline olukord võib esineda, siis võib 1992. aasta fond hüvitismakseid piirata, et tagada kõikide nõude esitajate võrdne kohtlemine. Makse määr võib suureneda hiljem, kui tõendatud nõuete kogusumma ebamäärasus väheneb.

Täiendava fondi protokollil alusel – täiendav fond maksab

Täiendav fond võimaldab maksta täiendavat hüvitist, nii et iga konkreetse vahejuhtumi korral makstava hüvitise kogusumma fondi liikmesriigis on 750 miljonit arvestusühikut (1 140 miljonit USD), kaasa arvatud 1992. aasta tsiviilvastutuse konventsiooni ja 1992. a fondi konventsiooni alusel makstav summa. Täiendava fondi oluliseks eeliseks on asjaolu, et isegi kõige tõsisemate reostusjuhtumite korral esineb fondi liikmeteks olevates riikides reostuskahju eest makstavate hüvitismaksete proportsionaalselt vähendamist harva. Hagejatel peaks olema seega võimalik saada hüvitist tõendatud hüvitisnõude täies ulatuses.

MILLISEID VAHEJUHTUMEID SEE HÕLMAB?

1992. aasta tsiviilvastutuse konventsioon ja 1992. a fondi konventsioon hõlmavad vahejuhtumeid, kui püsikindel mineraalõli lekib merelaevast, mis on ehitatud või kohandatud nafta veoks mahtlastina (tavaliselt tanker). 1992. aasta konventsioonid ei hõlma mitte üksnes lasti- või punkrikütuse lekkeid (laeva oma kütus) lastitud tankeritest, vaid ka teatud juhtudel punkrikütuse lekkeid lastita tankeritest.

Püsikindla mineraalõli hulka kuuluvad toornafta, kütteõli, raske diisliõli ja määrdõli. Kui sellised õlid merre lasta, hajuvad need loomulikult teel tavaliselt aeglaselt. Seetõttu võivad need levida ja tuleb ära koristada. Konventsioonide alusel ei hüvitata mittepüsiva mineraalõli (nt bensiin, kerge diisliõli ja petrooleum) leketest tulenenud kahju. Sellised õlid aurustuvad väljavoolamise korral üldiselt kiiresti ja tavaliselt ei pea neid ära koristama.

MILLIST KAHJU SEE HÕLMAB?

1992. aasta konventsioon hõlmab reostuskahju, mis on määratletud järgmiselt:

„saastamisest põhjustatud kahjum või kahjustus väljaspool laeva, mis tuleneb nafta laevalt väljapääsemisest või väljalaskmisest, kus selline väljapääsemine või väljalaskmine ka ei toimuks. Hüvitis keskkonna kahjustamise eest, välja arvatud nimetatud kahjustamise tõttu saamata jäänud kasum, on piiratud mõistlike endise olukorra taastamiseks tegelikkuses võetud või võetavate meetmete maksumusega.”

I OSA. KUIDAS HÜVITAMISE KORD TOIMIB?

Reostuskahju hõlmab 1992. aasta konventsioonides määratletud ennetusmeetmeid, näiteks:

„igasugused mõistlikud meetmed, mille isik on pärast vahejuhtumi toimumist reostuskahju ärahoidmiseks või vähendamiseks võtnud.”

1992. aasta tsiviilvastutuse konventsiooni ja 1992. a fondi konventsiooni ning täiendava fondi protokollid kohaldatakse reostuskahju suhtes, mis on põhjustatud nende lepingutega ühinenud riikide territooriumil, territoriaalmeres ja majandusvööndis või samaväärses piirkonnas. Nende riikide nimekirja saab 1992. aasta fondist või selle kodulehelt (www.iopcfunds.org).

Peamisi konventsioonidega hõlmatud reostuskahjusid kirjeldatakse allpool.

Koristus- ja ennetusmeetmed

Hüvitist makstakse mõistlike koristusmeetmete ja muude reostuskahju vältimiseks või vähendamiseks võetud meetmete maksumuse eest osalisriigis, sõltumata meetmete võtmise kohast. Kui näiteks reostuskahju vältimiseks või vähendamiseks konventsiooniosalise territoriaalmeres või majandusvööndis reageeriti avamerel või selle riigi territoriaalvetes, kes ei ole konventsiooniga ühinenud, on reageerimise kulu eest põhimõtteliselt õigus hüvitist saada. Ennetusmeetmete maksumus hüvitatakse isegi siis, kui naftareostust ei esine, kuid oli tõsine ja otsene reostuskahju tekke oht.

Hüvitist makstakse ka loomastiku (eelkõige lindude, imetajate ja roomajate) kinnipüüdmise, puhastamise ja nende reostuseelse seisundi taastamisega seotud mõistlike kulude eest.

Varakahju

Hüvitist makstakse naftaga saastunud vara puhastamise, parandamise või asendamise eest.

Tegevuse tulemusest johtuv kahju

Hüvitist makstakse reostuse tulemusena naftaga saastunud vara omanike saamata jäänud tulu eest (tegevuse tulemusest johtuv kahju). Selle üheks näiteks on kaluri saamata jäänud tulu, kui tema võrgud saavad naftaga kokku ja see takistab kalapüüki kuni võrkude puhastamise või asendamiseni.

Puhas majanduslik kahju

Teatud tingimustel makstakse hüvitist ka selliste isikute, kelle vara ei ole saastunud, naftareostuse tõttu saamata jäänud tulu eest (puhas majanduslik kahju). Näiteks kaluril, kelle võrgud ei ole saastunud, võib sellest hoolimata olla kalapüügil raskusi, sest tema tavaline kalapüügipiirkond merel on reostatud ja ta ei saa mujal kala püüda. Samamoodi võib saastunud avaliku ranna lähedal asuva hotelli või restorani omanik kannatada kahju sellepärast, et reostuse ajal väheneb külastajate arv.

Hüvitist makstakse ka mõistlike meetmete maksumuse eest, nt majandusliku kahju vältimiseks või vähendamiseks mõeldud turustuskampaaniad, mille abil hoitakse ära suurest reostusjuhtumist tuleneda võiv negatiivne mõju.

Keskkonnakahju

Hüvitist makstakse selliste endise olukorra taastamiseks võetud mõistlike meetmete maksumuse eest, mille eesmärk on kiirendada kahjustatud keskkonna looduslikku taastumist. Hüvitist reostusjärgsete uuringute maksumuse eest võib maksta siis, kui need on seotud kahjuga, mis kuulub konventsioonide alusel reostuskahju määrangu alla, kaasa arvatud uuringud naftareostusest tuleneva keskkonnakahju olemuse ja ulatuse kindlakstegemiseks ning kindlaksmääramiseks, kas endise olukorra taastamise meetmed on vajalikud ja teostatavad.

Nõunike kasutamine

Nõude esitajad võivad soovida hüvitisnõuete esitamisel nõunike abi kasutada. Hüvitist makstakse konventsioonide kohaldamisalasse kuuluvate nõuete esitamisega seoses nõunike poolt tehtud töö mõistlike kulude eest. Seda, kas sellised kulud hüvitatakse, hinnatakse konkreetse hüvitisnõude läbivaatamisel. Arvesse võetakse nõude esitaja vajadust nõunikke kasutada, nõuniku töö kasulikkust ja kvaliteeti, töö tegemiseks mõistlikult kulunud aega ja sellise töö eest tavaliselt makstavat tasu asjaomases riigis.

MILLAL PEETAKSE NÕUDEID VASTUVÕETAVAKS?

1992. aasta fondi juhtorganid, s.t assamblee ja täitevkomitee on rõhutanud, et hüvitamiskorra toimimiseks on oluline konventsioonide ühtne tõlgendus kõigis liikmesriikides. Nad on kehtestanud fondi nõuete põhimõtted ja vastu võtnud nõuete kõlblikkuskriteeriumid, s.t tingimused, millal on õigus nõuete eest hüvitist saada. Kõikide nõuete suhtes kohaldatakse järgmisi üldkriteeriume:

- iga kulutus, kahju või kahjustus peab olema tegelikult kantud/aset leidnud;
- iga kulutus peab olema seotud meetmetega, mida peetakse mõistlikuks ja õigustatuks;
- iga kulutus, kahju või kahjustus hüvitatakse üksnes siis ja niivõrd, kui nende põhjuseks võib pidada reostusest tulenevat saastumist;
- nõudes käsitletud kulutuse, kahju või kahjustuse ja reostusest tuleneva saastumise vahel peab olema mõistlikult lähedane põhjuslik seos;
- nõude esitajal on õigus hüvitisele üksnes siis, kui ta on kannatanud mõõdetavat majanduslikku kahju;
- nõude esitaja peab tõendama oma kulutuse, kahju või kahjustuse suurust, esitades vastavad dokumendid või muud tõendid.

Seetõttu on õigus saada nõude eest hüvitist üksnes tegelikult näidatud kahju või kahjustuse summa ulatuses. Võetakse arvesse kõiki tõendusmaterjali osi, kuid tuleb esitada piisavad tõendid selleks, et võimaldada laevaomanikul, tema kindlustusandjal ja 1992. aasta fondil teha otsus tegeliku kulutuse, kahju või kahjustuse suuruse kohta.

I OSA. KUIDAS HÜVITAMISE KORD TOIMIB?

Arvesse võetakse seda, kui võrd suudavad nõude esitajad oma kaotusi vähendada.

Igal nõudel on siiski oma eripära ja seetõttu on vaja iga nõuet selle omaduste põhjal hinnata. Kriteeriumid võimaldavad seega teatud paindlikkust sõltuvalt asjaomase nõude esitaja, tööstuse või riigi konkreetsetest tingimustest, näiteks dokumentide esitamise nõude puhul.

Eritingimused, mida erinevate nõuete suhtes kohaldatakse, on esitatud III osas.

II OSA

NÕUETE ESITAMINE JA HINDAMINE

KES VÕIB NÕUDE ESITADA?

Hüvitisnõude võivad esitada kõik, kes on kannatanud reostuskahju 1992. aasta konventsioonidega ühinenud riigis. Kui kahju on tekkinud riigis, mis on ühinenud üksnes 1992. aasta tsiviilvastutuse konventsiooniga, võib nõuded esitada üksnes laevaomaniku ja tema kindlustusandja vastu. Kahjunõuded võib siiski esitada laevaomanikule ja tema kindlustusandjale ning 1992. aasta fondile riikides, mis on ühinenud nii 1992. aasta tsiviilvastutuse konventsiooni kui ka 1992. aasta fondi konventsiooniga. Nagu eespool mainitud, saab nende konventsioonide ja täiendava fondi protokolliga ühinenud riikide nimekirju fondi sekretariaadilt või organisatsiooni kodulehelt.

Nõude esitajad võivad olla eraisikud, koostööpartnerid, äriühingud, eraorganisatsioonid või riigiorganid, sh riigid või kohalikud asutused. Kui mitu nõude esitajat kannatavad ühesugust kahju, võivad nad pidada sobivamaks esitada kooskõlastatud nõuded. See hõlbustab ka nõuete menetlemist ja hindamist.

KELLELE TULEB NÕUE ESITADA?

Vahejuhtumi korral teeb 1992. aasta fond tihedat koostööd laevaomaniku kindlustusandjaga, kelleks on tavaliselt üks kaitse ja hüvitamise kindlustusseltsidest (*Protection and Indemnity Association* ehk *P&I Club*, edaspidi „kindlustusselts”), kes kindlustavad laevaomanike tsiviilvastutust, sh vastutust naftareostuskahju eest. Asjaomane kindlustusselts ning 1992. aasta fond teevad tavaliselt nõuete käsitlemisel koostööd, eelkõige siis, kui on juba algusest peale selge, et hüvitist makstakse mõlema konventsiooni alusel. Et enamikul juhtudel maksab 1992. aasta fond hüvitist vaid alles siis, kui laevaomanik/kindlustusandja on tasunud asjaomase laeva suhtes kohaldatava vastutuse piirmäära, tuleks nõuded esitada esmalt laevaomanikule või tema kindlustusseltsile. Praktikas käsitletakse nõudeid tihti vahejuhtumi asukohale lähima kindlustusseltsi esindaja büroos. Fondi ja kindlustusandja tiheda koostöö tõttu tuleb nõuded, sh tõendavad dokumendid saata üksnes kindlustusseltsile/esindajale või fondile.

Aeg-ajalt, kui vahejuhtumi tõttu esitatakse suur hulk nõudeid, loovad 1992. aasta fond ja kindlustusselts ühiselt kohaliku nõuete büroo, et nõudeid oleks hõlpsam käsitleda. Seega peaksid nõuete esitajad esitama need kohaliku nõuete büroole. Nõuete büroode andmed avaldatakse kohalikus ajakirjanduses.

Kui nõude esitajad kannatavad kahju täiendava fondi protokolliga ühinenud riigis, hinnatakse nende nõudeid automaatselt täiendavast fondist saadava hüvitise seisukohast. Seda tehakse siis, kui laevaomanikult/kindlustusandjalt ja 1992. aasta fondilt saadavast summast ei piisa tõendatud kahjude eest täishüvitise maksmiseks.

Nõude esitajad, kes soovivad esitada nõude otse 1992. aasta fondile, peaksid esitama need järgmisel aadressil:

1992. aasta rahvusvaheline naftareostuse hüvitamise fond (1992. aasta fond)
Portland House
Stag Place
London SW1E 5PN
United Kingdom

Telefon: +44 (0) 20 7592 7100
Faks: +44 (0) 20 7592 7111
E-post: info@iopcfund.org

Kõik nõuded esitatakse 1992. aasta fondile ja laevaomaniku kindlustusseltsile otsuse tegemiseks selle kohta, kas nende eest on õigus hüvitist saada, ning kui vastus on jaatav, siis otsuse tegemiseks nõude esitajatele makstavate hüvitiste suuruste kohta. Määratud kohalikel esindajatel ega kohalikel nõuete büroodel ei ole luba selliseid otsuseid teha.

KUIDAS NÕUET ESITADA?

Nõuded tuleb esitada kirjalikult (kaasa arvatud telefaksi või elektronposti teel). Nõuete esitamise hõlbustamiseks väljastab kindlustusselts ja/või fond vajaduse korral nõudevormid.

Nõue tuleb esitada selgelt ning koos piisava teabe ja tõendavate dokumentidega, et kahju summat oleks võimalik hinnata. Iga nõude punkti tuleb arve või muu asjaomase tõendava dokumendiga (nt töölehed, selgitavad märkused, aruanded ja fotod) tõendada. Nõude esitajad on kohustatud esitama nõuete tõendamiseks piisavad tõendid. On oluline, et dokumendid oleksid täielikud ja täpsed. Kui nõude tõendamiseks esitatud dokumentide hulk on märkimisväärne, siis peavad nõude esitajad võtma võimalikult kiiresti pärast vahejuhtumit ühendust 1992. aasta fondiga (või vajaduse korral määratud inspektori või kohaliku nõuete bürooga), et nõude esitamist arutada.

MILLIST TEAVET PEAB NÕUE SISALDAMA?

Iga nõue peab sisaldama järgmist põhiteavet:

- nõude esitaja ja tema esindaja nimi ja aadress,
- vahejuhtumiga seotud laeva andmed,
- vahejuhtumi kuupäev, koht ja täpsed andmed, kui need on nõude esitajale teada, välja arvatud siis, kui 1992. aasta fondil on see teave juba olemas,
- reostuskahju liik,
- nõutava hüvitise summa.

Teatud liiki nõuete puhul võidakse nõuda lisateavet (vt III osa).

MILLISE AJA JOOKSUL TULEB NÕUE ESITADA?

Nõude esitajad peavad esitama nõuded võimalikult kiiresti pärast kahju tekkimist. Kui ametlikku nõuet ei ole võimalik esitada kohe pärast vahejuhtumit, on soovitatav teavitada 1992. a fondi võimalikult ruttu nõude esitaja kavatsusest esitada nõue hiljem. Nõude esitajad peavad esitama eelkirjeldatud teabe võimalikult põhjalikult.

Nõude esitajad kaotavad õiguse 1992. aasta fondi konventsioonist tulenevale hüvitisele, välja arvatud juhul, kui nad kolme aasta jooksul pärast kahju tekke kuupäeva kas esitavad lagi 1992. aasta fondi vastu või teavitavad 1992. aasta fondi ametlikult hagi, mis esitatakse laevaomaniku või tema kindlustusandja vastu. Samamoodi kaotavad nõude esitajad lõpuks õiguse 1992. aasta tsiviilvastutuse konventsioonist tulenevale laevaomaniku ja tema kindlustusandja poolt makstavale hüvitisele, välja arvatud siis, kui nad esitavad nende vastu lagi kolme aasta jooksul pärast kahju tekke kuupäeva. Kuigi kahju võib tekkida mõni aeg pärast vahejuhtumi toimumist, tuleb lagi esitada mõlemal juhul ükskõik millal kuue aasta jooksul pärast vahejuhtumi toimumise päeva. Kui nõude esitajad ei ole suutnud oma nõudeid lahendada, soovitatakse neil nõuete aegumise vältimiseks õigusabi kasutada. Kui 1992. aasta fondi vastu esitatud nõude kaitseks on meetmeid võetud, kaitstakse automaatselt ka õigusi täiendavast fondist makstavale täiendavale hüvitisele.

NÕUETE HINDAMINE JA VÄLJAMAKSMINE

Tavaliselt nimetab 1992. aasta fond, harilikult koostöös laevaomaniku kindlustusandjaga, eksperdid koristustööde jälgimiseks, nõuete tehniliste omaduste uurimiseks ja kahjude sõltumatuks hindamiseks.

1992. aasta fond ja kindlustusseltsid on välja kujundanud ülemaailmse võrgustiku ekspertidest, kes omavad ekspertiisi nendes eri sektorites, mida naftareostus võib tõenäoliselt mõjutada. Ta toetub ka tankeriomanike reostuse rahvusvahelise föderatsiooni (*International Tanker Owners Pollution Federation Ltd, ITOPF*) nõuannetele. ITOPF on mittetulundusorganisatsioon, mida rahastavad eeskätt laevaomanikud oma kindlustusandjate kaudu. ITOPFi tehnilised töötajad on saanud märkimisväärse kogemuse reostusele reageerimisel ning tunnevad väga hästi fondi nõuete heakskiitmise tingimusi. ITOPFi tehnilised töötajad viibivad tavaliselt vahejuhtumi koristusetapis kohapeal, kus nad suudavad anda tehnilist nõu sobivaimate reageerimismeetmete kohta, mis on kooskõlas fondi kõlblikkuskriteeriumidega.

Kuigi 1992. aasta fond ja kindlustusseltsid kasutavad eksperte, kes aitavad nõudeid hinnata, sõltub otsus, kas kiita konkreetne nõue heaks või lükata tagasi, täielikult asjaomasest kindlustusseltsist ja fondist.

Kui fond ja kindlustusselts on teinud nõude kohta otsuse, võetakse nõude esitajaga ühendust ja selgitatakse hindamise alust. Seda tehakse tavaliselt kirjalikult. Kui nõude esitaja otsustab hüvitise pakkumise vastu võtta, palutakse tal allkirjastada makstava summa maksekvüitung. Kui nõude esitaja ei nõustu nõude kohta antud hinnanguga, võib ta esitada lisateavet ja nõuda uut hindamist.

1992. aasta fondi direktorile on antud ulatuslikud volitused nõuete heakskiitmiseks ja väljamaksmiseks või tagasilükkamiseks. Ent teatud olukordades, näiteks siis, kui nõude puhul

tekivad põhimõttelised küsimused, peab direktor suunama nõude otsuse tegemiseks täitevkomiteele (vt lk 11). Täitevkomitee tuleb tavaliselt kokku kaks või kolm korda aastas.

KUI PALJU AEGA KULUB NÕUETE HINDAMISEKS JA VÄLJAMAKSMISEKS?

1992. aasta fond ja kindlustusseltsid püüavad jõuda nõude esitajatega kokkuleppele ja maksta hüvitis välja võimalikult ruttu. Nad võivad teha enne lõpliku kokkuleppe saavutamist ajutisi makseid, kui vastasel korral tekiks nõude esitajal liiga suured rahalised raskused. Ajutiste maksete suhtes kehtivad siiski eritingimused ja -piirmäärad, eelkõige siis, kui nõuete kogusumma ületab kahe 1992. aasta konventsiooni alusel saadava hüvitise kogusummat.

Nõuetes kokku leppimisele ja nende väljamaksmisele kuluv aeg sõltub suuresti sellest, kui palju aega nõude esitajal nõutava teabe esitamiseks kulub. Seetõttu soovitatakse nõude esitajatel järgida käesolevat käsiraamatut võimalikult täpselt, teha täielikult koostööd fondi ekspertidega ja esitada kogu nõuete hindamiseks vajalik teave.

1992. aasta fondi töökeeled on inglise, prantsuse ja hispaania keel. Nõudeid käsitletakse kiiremini, kui nõuded või vähemalt nõuete kokkuvõtted esitatakse ühes neist keeltest.

MIDA TEHA, KUI NÕUDE ESITAJA EI NÕUSTU FONDI OTSUSEGA?

Kui nõude hindamises ei suudeta kokkuleppele jõuda, on nõude esitajal õigus pöörduda oma nõudega kahju tekkekoha riigi pädevasse kohtusse. Alates 1978. aastast, mil rahvusvaheline hüvitamise süsteem loodi, ei ole enamikel 1992. a fondi ja tema eelkäijat puudutavatel juhtudel nõude esitajad pidanud vajalikuks kohtusse pöörduda.

III OSA

ERI LIIKI NÕUETE ESITAMISE JUHISED

NÕUDED KORISTUS- JA REOSTUSTÕRJEMEETMETE MAKSUMUSE EEST

Hüvitamise ulatus

Merel ja kaldal tehtavaid koristustöid peetakse enamasti ennetusmeetmeteks, sest need on tavaliselt mõeldud reostuskahju ärahoidmiseks või vähendamiseks.

Hüvitist makstakse selliste mõistlike meetmete maksumuse eest, mis võetakse merel naftareostusega võitlemiseks, naftareostusest ohustatud ressursside (nt tundlikud rannikuelupaigad, tehaste mereveehaarded, marikultuuriseadmed ja jahisadamad) kaitsmiseks, rannajoonte ja rannarajatiste puhastamiseks ning kogutud nafta ja naftaste jäätmete kõrvaldamiseks. Hüvitist makstakse ka koristus- ja päästevahendite organiseerimiskulude eest ennetuse eesmärgil isegi siis, kui reostust ei teki, kuid vahejuhtumist tuleneb tõsine reostuskahju tekke oht, ja kui meetmed on ähvardava ohuga võrreldes proportsionaalsed (vastavuses).

Hüvitatakse ka reostuse ärahoidmiseks või vähendamiseks võetud mõistlike meetmete tõttu tekitatud kahju või kahjustus. Näiteks kui koristusmeetmete tulemuseks on teede, sadamasildade ja teetammide kahjustus, hüvitatakse sellega kaasnevad remondikulud. Siiski ei kiideta heaks nõudeid tööde eest, mis on seotud pigem täiustamise kui reostuskahju kõrvaldamisega.

Loomade heaolu kaalutlustest lähtuvalt tehakse tihti jõupingutusi saastunud loomade, eelkõige naftaga määrdunud lindude, imetajate ja roomajate puhastamiseks. Naftaga määrdunud loomade kinnipüüdmiseks, puhastamiseks ja reostuseelse seisundi taastamiseks on vaja koolitatud töötajaid. Töid teostavad tavaliselt spetsiaalsed huvirühmad, neid abistavad sageli vabatahtlikud, kes rajavad reostuskoha lähedale puhastuskeskuseid. Puhastamine on keerukas ja aeganõudev töö ning tekitab loomadele veelgi kannatusi. Seda tuleks teha üksnes siis, kui on mõistlik võimalus, et loomad elavad selle toiminguga üle. Tavaliselt hüvitatakse nõuded kohalike vastuvõtuseadmete pakkumisega seotud mõistlike kulude eest, mis on probleemi suuruse, materjalide, ravimite ja toidu seisukohast asjakohased, samuti vabatahtlike mõistlikud toidu- ja majutuskulud. Kui puhastustööde ja loomade reostuseelse seisundi taastamisega tegeleb mitu huvirühma, tuleks tegevus nõuetekohaselt kooskõlastada, et vältida jõupingutuste dubleerimist. Hüvitamisele kuuluvast summast arvatakse maha avalikkuselt konkreetse vahejuhtumi korral välioperatsioonide tööhoidmiseks kogutud rahalised vahendid.

Nõudeid reostuskahju ärahoidmise või vähendamise meetmete maksumuse eest hinnatakse objektiivsete kriteeriumide alusel. Asjaolu, et valitsus või muu riigiorgan otsustab teatud meetmeid võtta, ei tähenda iseenesest seda, et meetmed on konventsioonide alusel saadava hüvitise seisukohast mõistlikud. Tehnilist mõistlikkust hinnatakse meetmete võtmise otsuse tegemise ajal esinenud asjaolude põhjal. Toimingute eest vastutavad isikud peaksid siiski pidevalt oma otsuseid arengu ja tehniliste nõuannete valguses ümber hindama.

Nõudeid reageerimismeetmete maksumuse eest ei kiideta heaks, kui oleks võinud ette näha, et meetmed ei ole tõhusad, näiteks kui tahkete või pooltahkete naftasaaduste puhul on kasutatud dispergeerivaid aineid või kui on paigaldatud reostustõkked, arvestamata nende ebatõhusust

kiirevoolulistes vetes. Teisalt ei ole asjaolu, et meetmed osutusid ebatõhusaks, iseenesest põhjus nõude tagasilükkamiseks.

Kantud kulud ning nende kulude ja saadavate või oodatavate tulude suhe peaks olema mõistlik. Näiteks harva on õigustatud peale mahtlastina veetava nafta kõrvaldamist selliste naftaga määrdunud kaljuste randade põhjalik puhastamine, kuhu inimesed ei pääse, sest loomulik puhastumine lainete toimel oleks tõenäoliselt palju tõhusam. Teiselt poolt on põhjalik puhastamine vajalik avalikus rannas, eelkõige vahetult enne puhkehooaega või selle ajal. Arvesse võetakse vahejuhtumi konkreetseid asjaolusid.

Mere ja ranna reostuse ulatuse kindlakstegemiseks ning saastumisohuga ressursside tuvastamiseks tehtava mõistliku õhuseire kulud kiidetakse heaks. Kui vahejuhtumile reageerimisega on seotud mitu organisatsiooni, tuleks õhuseiret nõuetekohaselt kooskõlastada, et vältida tegevuse kordamist.

Nõuded koristustööde kulude eest võivad sisaldada personalikulusid ning seadmete ja materjalide rendi- või ostukulusid. Nõuded valmis seatud, kuid tegelikult kasutamata seadmete kulude eest määratakse madalama hinnaga, et kajastada seadmete väiksemat kulumist. Koristusvahendite puhastamise ja parandamise ning koristustöö käigus kasutatud materjalide asendamise mõistlikud kulud kiidetakse heaks. Konkreetse reostuse tõrjeks ostetud seadmete maksumust käsitlevate nõuete hindamisel tehakse mahaarvamisi, et võtta arvesse seadmete jääkväärtust, kui need sobivad kasutamiseks tulevastes vahejuhtumites või muul eesmärgil. Kui riigiasutus on situatsiooniplaneerimise osana ostnud ja alles hoidnud materjale või seadmeid, mis on reageerimiseks kättesaadavad otsekohe reostuse tekkimisel, makstakse hüvitist tegelikult kasutatud esemete ostuhinna mõistliku osa eest. Tavaliselt põhineb see päevamääral, mis arvutatakse selliselt, et seadme kapitalikulud kaetakse selle eeldatava kasuliku tööea ulatuses, millele lisandub osa seadme alleshoidmise ja hoolduse kuludest. Lisatakse ka mõistlik kasumiosa, kui seade kuulub eraisikust töövõtjale.

Sageli on koristustööde tulemuseks märkimisväärses koguses nafta ja naftajäätmete kokkukorjamine. Kogutud materjali hoidmise ja kõrvaldamise mõistlikud kulud kiidetakse heaks. Kui nõude esitaja on saanud lisatulu regenereeritud nafta müügist, arvutatakse kõnealused laekumised makstavast hüvitisest tavaliselt maha.

Tihti teevad koristustöid riigiasutused või poolriiklikud organid, kasutades alalisi töötajaid või selliste asutuste või organite laevu ja sõidukeid. Hüvitist makstakse selliste organisatsioonide kantud mõistlike lisakulutuste eest, s.t kulud, mis tekivad üksnes vahejuhtumi tõttu ja mida ei oleks pidanud tegema, kui vahejuhtumit ei oleks aset leidnud ja sellega seotud toiminguid ei oleks olnud.

Hüvitist makstakse ka riigiasutuste ja poolriiklike organite tehtud nn püsikulude mõistliku osa eest, s.t kulud, mis oleksid asutustel ja organitel tekkinud isegi siis, kui vahejuhtum ei oleks aset leidnud, nt alaliste töötajate tavapärased palgad. Selleks, et oleks õigus hüvitist saada, peavad sellised kulud siiski olema täpselt vastavuses kõnealuse koristusperioodiga ning need ei tohiks hõlmata kaudseid üldkulusid.

Päästeoperatsioonid võivad mõnel juhul hõlmata osa ennetusmeetmeid. Kui selliste operatsioonide peaesmärk on reostuskahju ära hoida, on põhimõtteliselt õigus saada tehtud kulude eest hüvitist 1992. aasta konventsioonide alusel. Kui päästeoperatsioonidel on siiski muu eesmärk, nt laeva ja/või lasti päästmine, ei kiideta tehtud kulusid konventsioonide alusel heaks. Kui operatsioonid korraldatakse reostuse ärahoidmise ja laeva ja/või lasti päästmise

eesmärgil, kuid peaesmärki ei ole kuidagi võimalik tuvastada, jaotatakse kulud osadeks reostustõrje ja päästmise vahel. Nõudeid päästmisega seotud ennetusmeetmete maksumuse eest ei hinnata päästetaskude kindlaksmääramisel kasutatavate kriteeriumide alusel, vaid hüvitis piirdub kuludega, sh mõistliku kasumiosaga.

Nõuete esitamine

Oluline on see, et nõuded koristuskulude eest esitataks koos tõendavate dokumentidega, milles näidatakse, kuidas on tegevuskulud võetud meetmetega seotud. Kulude eduka hüvitamise alus on hea arvepidamine. Nõudes tuleks selgelt märkida, mida ja miks, kus ja millal, kelle poolt, milliste vahenditega ja millise hinnaga on tehtud. Kuigi arvetest, kviitungitest, töölehtedest ja palgaraamatutest on kulude kinnitamisel kasu, siis üksnes nendest ei piisa. Lühiaruanne, milles kirjeldatakse reageerimistegevusi ja näidatakse nende seost kulutustega, hõlbustab suuresti nõuete hindamist.

Tabelid võimaldavad teatava nõude tõendamiseks vajaliku põhiteabe eriti kasulikul viisil kokku võtta. Iga reostustõrjes osalev organisatsioon või töövõtja peaks pidama tegevuspäevikut, mis sisaldab andmeid osalevate isikute arvu, kasutatud seadmete ja materjalide liigi ja koguse ning puhastatud rannajoone tüübi ja pikkuse kohta. Kui merel tekkinud naftareostusega võitlemiseks kasutatakse reostustõrjelaevu, annavad kasulikku teavet väljavõtted nende asjaomast kasutusaega käsitlevatest laevateki logiraamatutest.

Esitada tuleb järgmised konkreetset andmed:

- reostusest mõjutatud ala piiritlemine, kirjeldades reostuse ulatust ja tehes kindlaks kõige rohkem saastunud alad (näiteks maa- või merekaartide abil, millele lisatakse fotod, videod jm salvestatud teabe kandjad);
- analüütilised ja/või muud tõendid, mis seostavad naftareostuse selles vahejuhtumis osalenud laevaga (nt naftaproovide keemiline analüüs, asjaomased andmed tuule, loodete ja hoovuste kohta, veepinnal püsiva nafta liikumise jälgimine ja kaardistamine);
- sündmuste kokkuvõte, sh merel, rannikuvetes ja kaldal tehtud tööde kirjeldus ja põhjendus koos selgitusega eri töömeetodite valiku kohta;
- kuupäevad, millal igas kohas töid tehti;
- tööjõukulud igas kohas (reageerinud töötajate arv ja kategooriad, nende tööandja nimi, töötunnid või -päevad, tavapärase töö tasu või ületunnitasu määrad, tasumäärade ja muude kulude arvutusmeetod või -alus);
- reostustõrjes osaleva personali transpordi-, majutus- ja elamiskulud;
- seadmete kulud igas reostustõrje läbiviimise kohas (kasutatud seadmete liigid, hankija, rendihind või ostumaksumus, rendihindade arvutamismeetod, kasutatud kogus, kasutusaeg);
- kahjustatud seadmete asendamiskulud lisaks mõistlikule parandamisele (seadme liik ja vanus, hankija, algne ostuhind ning fotode, video jm salvestatud teabe kandjate abil tõendatud kahjustuse seisukord);
- tarvitavad materjalid (kirjeldus, hankija, kogus, ühikuhind ja kasutuskohad);
- asjaomases vahejuhtumis kasutamiseks ostetud seadmete ja materjalide jääkväärtus töö lõppedes;
- nende seadmete vanus, mis ei ole asjaomases vahejuhtumis kasutamiseks ostetud, kuid mida on asjaomases vahejuhtumis kasutatud;

- veokulud (kasutatud sõidukite, laevade ja õhusõidukite arv ja liigid, kasutustundide või -päevade arv, rendihind või kasutuskulu, nõudes esitatud hindade arvutamismeetod);
- regeneeritud nafta ja naftase materjali ajutise hoidmise (kui seda tehakse) ja lõpliku kõrvaldamise kulud, kaasa arvatud kõrvaldatud kogused, ühikuhind ja nõudes esitatud hinna arvutamise meetod.

Naftaga määratud loomade ravikulude hüvitamise nõudes peab järgima põhiliselt samasugust mudelit, nagu eespool koristuskulude puhul on esitatud. Tuleb märkida andmed ravitud loomade arvu ja edukalt loodusesse tagasi lastud loomade arvu kohta. Kui töid tegevate spetsialistide rühmad on korraldanud kampaaniaid avalikkuselt vahendite kogemiseks konkreetse vahejuhtumi puhul välioperatsioonide tööhoidmise eesmärgil, tuleks esitada täpsed andmed, sh kampaaniate kulud, kogutud summad ja raha kasutamise viis.

NÕUDED VARAKAHJU EEST

Hüvitamise ulatus

Naftaga saastunud vara (nt laevakered, sh lõbusõidulaev, püügivahendid ja marikultuurivahendid) puhastamise, parandamise ja asendamise mõistlikud kulud hüvitatakse. See kehtib ka merevett võtvate tööstusrajatiste (nt elektrijaamad ja veemagestamiseadmed) sissevooluavade, masinate ja seadmete puhastamiskulude kohta. Kui vara ei ole võimalik puhastada ega parandada, kiidetakse heaks asenduskulud. Hüvitist ei maksta siiski vanade toodete uutega asendamise täiskulude eest, vaid arvesse võetakse vara vanust ja selle eeldatavat vastupidavust. Näiteks kui kaks aastat vana kalavõrk tuleb raske reostuse tõttu välja vahetada, kuid see tuleks niikuinii pärast kolmeaastast kasutust asendada, siis hüvitatakse üksnes kolmandik asenduskulust.

Mõnedel juhtudel võib varakahju põhjustada majanduslikku kahju. Seda tuleb ette siis, kui vara omanik ei saa oma tavapärasest äritegevusest korraldada sellepärast, et vara tuleb puhastada, parandada või asendada. Näiteks marikultuuri harrastamine võib olla takistatud, kui seadmed on naftaga saastunud. Selline tegevuse tulemusest johtuv kahju hüvitatakse (vt alaosasid lk 23–29, milles käsitletakse majandusliku kahju hüvitamise nõudeid).

Heaks kiidetakse ka nõuded teede, sadamasildade ja teetammide remondikulude hüvitamiseks, mida on kahjustanud koristustegevuse käigus kasutatud raskeveokid, nt veoautod ja pinnaseteisalduseseadmed. Nende nõuete hindamisel võetakse arvesse vara seisukorda enne vahejuhtumit ja tavapäraseid remondiplane.

Nõuete esitamine

Nõude esitajad peavad esitama oma varakahju kohta tõendid ning remonti, puhastamist või asendamist tõendavad arved või tehtud tööde hinnad. On oluline, et vara hoitakse alles või vähemalt pildistatakse. Nõude esitajatel soovitatakse võtta viivitamata ühendust 1992. aasta fondi või kindlustusseltsiga (või vajaduse korral määratud inspektoriga või kohaliku nõuete bürooga), et vajaduse korral saaks teha kahjustatud vara ühisülevaatuse.

Esitada tuleb järgmised konkreetsed andmed:

- vara reostuskahju ulatus ja selgitus selle kohta, kuidas kahju tekkis;
- hävinud, kahjustatud või puhastamist, parandamist või asendamist vajavate esemete kirjeldus ja fotod (näiteks laevad, püügivahendid, teed, riided), sh nende asukoht;
- esemete remondi-, puhastus- või asenduskulud;
- asendatavate kahjustatud esemete vanus;
- koristusjärgsed taastamiskulud (nt koristustöö käigus kahjustatud teede, sadamasildade ja teetammide remont) koos teabega tavapäraste remondiplaanide kohta.

NÕUDED MAJANDUSLIKU KAHJU EEST KALANDUSES, MARIKULTUURIS JA KALATÖÖSTUSSEKTORITES

Hüvitamise ulatus

Hüvitist makstakse kalanduses, marikultuuris ja kalatööstussektorites naftaga saastunud vara omanike saamata jäänud tulu eest (tegevuse tulemusest johtuv kahju). Näiteks kalur, kelle püügivahendid on saastunud, võib kannatada saamata jäänud tulu tõttu ajal, mil tema kalapüük on püügivahendi puhastamise või asendamiseni takistatud.

Kahjusid võivad kanda ka isikud, kelle vara ei ole nafta tõttu saastunud (puhas majanduslik kahju). Näiteks kalur, kelle püügivahendid ei ole saastunud, võib otsustada kala mitte püüda, et vältida oma püügivahendite ja kalasaagi saastumist ja selle tulemusena majanduslikku kahju.

Mõnel juhul võivad looduslikud ja tehistingimustes kasvatatud kalad, karploomad ja muud meresaadused naftaga nii ulatuslikult saastuda, et valitsused kehtestavad inimeste tervise huvides ajutised püügi- ja kogumiskeelud. Marikultuuriseadmete omanikud võivad kanda kahjusid seetõttu, et söötmine, kasvatamine või tavalised taastootmistsüklid tuleb katkestada. Kui reostuse määr ei ole nii suur, et see põhjustaks terviseprobleeme, võivad kalurid ja kalakasvatajad siiski kehtestada oma ajutisi keelde, et turgu kaitsta. Kalatööstusrajatiste omanikud võivad kanda kahjusid kalandus- ja marikultuuritegevuse katkestamisest põhjustatud ruumide ja seadmete saastumise või puuduliku varustamise tõttu.

Nõuete eest sellise majandusliku kahju korral, mis ei tulene varakahjust, näiteks otseselt kalandus- ja marikultuuritegevusest (sh kütuse- ja jäätarnijad, kalavedajad, kala hulgi- ja jaemüüjad) sõltuvas äritegevuses, on õigus saada hüvitist üksnes siis, kui kahju on tekkinud saastumise tõttu. Teisisõnu - nõuet ei kiideta heaks vaid seetõttu, et reostusjuhtum on tekkinud. Kõik kalanduse, marikultuuri ja kalatööstussektorite nõuded peaksid vastama II osas sätestatud üldkriteeriumidele. Et nõue puhta majandusliku kahju eest hüvitise saamiseks heaks kiidetaks, peab siiski olema lähedane põhjuslik seos reostuse ja kahju või kahjustuse vahel. Hinnates, kas selline lähedane seos on olemas, tuleb arvesse võtta järgmisi tegureid:

- nõude esitaja äritegevuse geograafiline lähedus reostunud alale (näiteks kas kalur tegutseb valdavalt mõjutatud alal või kas kalakasvandus või -töötlemisrajatis asub reostusest mõjutatud rannikul või sellele väga lähedal);

- mil määral on nõude esitaja tegevus majanduslikult sõltuv reostusest mõjutatud ressursist, nt reostatud püügipiirkonnast (näiteks kas kalur kasutab ka lähedalolevat reostusest mõjutamata püügipiirkonda või saab kasutada mõjutatud püügipiirkonna asemel teist püügipiirkonda, ilma et ta oleks majanduslikult halvemas olukorras);
- mil määral oli nõude esitajal muid tarneallikaid või ärivõimalusi (näiteks kas kalatöötleja suutis leida muid kala hankimise allikaid);
- mil määral on nõude esitaja tegevus lahutamatu osa reostusest mõjutatud piirkonna majandustegevusest (näiteks kas nõude esitaja äritegevus toimub mõjutatud piirkonnas, kas tal on seal vara või kas ta pakub tööd seal elavatele inimestele).

Kogemused näitavad, et naftareostustest tulenev looduslike kalavarude suremus on väga haruldane.

Kui kalurid siiski muretsevad sellepärast, et kalad surevad, peaksid nad viivitamata võtma ühendust 1992. aasta fondi või kindlustusseltsiga (või vajaduse korral määratud inspektori või kohaliku nõuete bürooga), et saaks teha kahjustatud ressursi ühisülevaatus.

Marikultuurivarude suremust pärast vahejuhtumit esineb samuti harva, kuid kui need toimuvad, peaks nõude esitaja kahju dokumenteerima, hoidma proovid alles ja tegema kahju olemuse ja ulatuse näitamiseks fotosalvestusi. Ka sel juhul soovitatakse nõude esitajatel võtta viivitamata ühendust 1992. aasta fondi või kindlustusseltsiga (või vajaduse korral määratud inspektoriga või kohaliku nõuete bürooga), et saaks teha kahjustatud ressursi ühisülevaatus.

Kui tehistingimustes kasvatatavad kalad või koorikloomad hävitatakse, on oluline, et hävitamisotsuse tõendamiseks esitatakse teaduslikke või muid tõendeid. Riigiasutuse otsust kehtestada kalapüügi- või kogumiskeelud ei peeta määravaks õigustuseks keelust mõjutatud toodangu hävitamisel. Nõuded meresaaduste hävitamisest või püügi- või kogumiskeeldudest tulenevate kahjude eest kiidetakse heaks siis, kui selline hävitamine või keeld on mõistlik. Hinnates, kas hävitamine või keeld on mõistlik, tuleb arvesse võtta järgmisi tegureid:

- kas saadused olid saastunud;
- tõenäosus, et reostus kaob enne tavalist kogumisperioodi;
- kas saaduste veeshoidmine takistaks edasist tootmist;
- tõenäosus, et saaduseid saab tavalise kogumisperioodi ajal turustada.

Et hävitamise või keelu mõistlikkuse hindamisel on aluseks teaduslikud või muud tõendid, on oluline, et proove võetakse ja katseid tehakse keemilise analüüsi ja maitsekatsete abil, mille eesmärk on ära tunda naftamaitse (riknemine). Samal ajal tuleb teha katseid reostusest mõjutatud alalt võetud proovidega (*kahtlased* proovid) ja kontrollproovidega lähedalasuvatest kalavarudest või väljaspool reostatud ala olevast kaubanduslikust väljalaskest. Mõlemad proovirühmad peavad sisaldama võrdse arvu proove. Tehes katseid, mille eesmärk on määrata kindlaks, kas proov on riknenud, ei tohiks testijatel olla võimalik kindlaks teha, kas maitstav proov on kahtlane proov või kontrollproov (*pimekatseted*).

Nõuete esitamine

Kalanduse, marikultuuri ja tööstussektorite majanduslikku kahju käsitlevate nõuete hindamisel on võimaluse korral aluseks nõudeperioodi tegelike finantstulemuste ja eelmiste perioodide tegelike finantstulemuste võrdlus, näiteks nõude esitaja vahejuhtumile eelnenud kolme aasta

auditeeritud majandusaasta aruanded või maksudeklaratsioonid. Hindamine ei põhine eelarves esitatud arvudel. Kriteeriumiks on see, kas nõude esitaja äritegevus tervikuna on reostuse tõttu majanduslikku kahju kannatanud. Varasemate finantstulemuste uurimise eesmärk on võimaldada kindlaks määrata tulud, mida oleks nõudes käsitletud perioodil võinud oodata, kui reostust ei oleks tekkinud, võttes arvesse nõude esitaja äritegevuse varasemat majanduslikku suutlikkust (näiteks seda, kas tema tulud olid viimastel aastatel suurenenud, vähenenud või muutumatuks jäänud) ning selliste suundumuste aluseks olevaid põhjuseid. Seda tehes võetakse arvesse nõude esitaja erilisi asjaolusid ja esitatud tõendeid. Lisaks võidakse arvesse võtta püügikulude, püügi- ja müügiaruandeid või muid tõendeid, milles on näidatud tavaline püügitulu ja -kulu, ning reostunud aladel kalapüügi suhtes kohaldatavate püügieeskirjade eri aspekte. Vajaduse korral võetakse arvesse ka muutusi püügikoormuses, liikide valikus, püügimäärades, müügihindades ja kulutustes vastavalt nõude esitaja kalandustegevuses valitsevatele suundumustele ja selle reguleerimisele. Suhteliselt uue kalandustegevuse või ettevõtte puhul, mille kaubandusaruanded on ebatäielikud või puuduvad, võib mõnikord kasutada reostusest mõjutatud alal toimivas sarnases tegevuses või sarnastes ettevõtetes tuvastatud keskmist langust, eeldades, et uut ettevõtet oleks tabanud samasugune langus.

Hüvitist makstakse saamata jäänud kogukasumi põhjal ja saamata jäänud tulust tuleb maha arvata selliselt säästetud üldkulud või muud tavakulud, mida ei tehta vahejuhtumi tõttu. Sellised muutuvkulud kõiguvad sõltuvalt äritegevuse saavutatud tasemest. Arvessevõetavate kulutuste olemus peab olema eriomane konkreetsele äritegevusele, kuid võib hõlmata ka ostetavate kaupade ja teenuste maksumust (nt toit, kalasööt, jää ja pakendid, kütus ja määrdeained, kommunikatsioonid, nt gaas ja elekter, ning transport). Igasugused säästetud tööjõu- või meeskonnakulud tuleks samuti käibe vähenemisest maha arvata.

Nõude esitajad peavad kahju tõendama vastavate tõenditega, mis sisaldavad järgmist teavet:

- kahju olemus, sh tõendid selle kohta, et väidetava kahju põhjuseks on reostus;
- tulude jaotus kuu lõikes kahju perioodil ja viimase kolme aasta jooksul;
- võimaluse korral iga püütud, kogutud või töödeldud meresaaduse koguse (kilogrammides) jaotus kuu lõikes kahjuperioodil ja viimase kolme aasta jooksul;
- säästetud üldkulud või muud tavalised muutuvkulud;
- kahju arvutamise meetod.

Nõude esitajad peavad näitama, kas nad on vahejuhtumi tulemusena lisatulu saanud. Näiteks peavad nad näitama, kas nad on seoses vahejuhtumiga saanud makseid või ajutist hüvitist riigiasutustelt või muudelt organitelt. Tavaliselt ei tehta süiski mahaarvamisi väikeste summade puhul, mida makstakse koristustöödel osalevatele isikutele, kes ei tee seda oma vara või äri kaitsmise pärast.

Mõned kalandus- ja marikultuurisektorid tegutsevad väga väikeses ulatuses, mõned neist on toimetulekupiiril või üksnes poolkaubanduslikud. Sellistelt nõude esitajatelt ei saa püügi- või tuluaruannete alleshoidmist nõuda ning seetõttu on dokumentaalsete tõendite esitamine nõuete tõendamiseks raskendatud. Sellisel juhul tuleb nõudeid hinnata sobiva olemasoleva teabe alusel (nt valitsuse statistika või muu avaldatud teave ning reostusest mõjutatud kalanduse ja samasuguse mõjutamata kalanduse kohapealsed ülevaatused).

NÕUDED MAJANDUSLIKU KAHJU EEST TURISMISEKTORIS

Hüvitamise ulatus

Turismisektoris tegutsevatel ettevõtetel või oma tulu suures osas turistidelt saavatel ettevõtetel, kes asuvad saastunud avalike randade lähedal, võib tulu saamata jääda sellepärast, et reostusperioodil langeb külastajate arv. Sellist majanduslikku kahju (tavaliselt viidatakse sellele kui puhtale majanduslikule kahjule, vt lk 11) käsitlevate nõuete eest on õigus saada hüvitist üksnes siis, kui kahju põhjuseks on reostus. Teisisõnu - nõuet ei kiideta heaks üksnes sel põhjusel, et reostusjuhtum on tekkinud. Kõik turismisektoris esitatud nõuded peavad vastama II osas sätestatud üldkriteeriumidele. Et nõude eest selles sektoris oleks õigus hüvitist saada, peaks siiski olema piisavalt lähedane põhjuslik seos reostuse ja kahju või kahjustuse vahel. Hinnates, kas selline lähedane seos on olemas, tuleb arvesse võtta järgmisi tegureid:

- nõude esitaja äritegevuse geograafiline lähedus saastunud alale (näiteks kas hotell, laagripplats, restoran või baar asub reostusest mõjutatud rannikul või selle lähedal);
- mil määral on nõude esitaja tegevus majanduslikult sõltuv reostusest mõjutatud rannajoonest (näiteks kas reostusest mõjutatud ranniku lähedal asuv hotell või restoran toitlustab üksnes või valdavalt puhkajaid või äriühingukonda);
- mil määral oli nõude esitajal muid tarneallikaid või äriühingumõju (näiteks kas turistidelt saadava tulu vähenemise korvab tulu naftareostusjuhtumile reageerimisega seotud isikutelt, nt koristustöötajatelt ja meediaesindajatelt);
- mil määral on nõude esitaja tegevus lahutamatu osa reostusest mõjutatud piirkonna majandustegevusest (näiteks kas nõude esitaja äritegevus toimub mõjutatud piirkonnas, kas tal on seal vara või kas ta pakub tööd seal elavatele inimestele).

Tehakse vahet: a) nõude esitajatel, kes müüvad kaupu või teenuseid otse turistidele (näiteks, hotellide, laagripplatside, baaride ja restoranide omanikud) ja kelle äritegevust mõjutab otseselt naftareostusest mõjutatud alale saabuvate külastajate arvu vähenemine, ning b) nõude esitajatel, kes pakuvad kaupu või teenuseid muudele turismitööstuse ettevõtetele, kuid mitte otseselt turistidele (näiteks, hulgimüüjad, suveniiride ja postkaartide valmistajad ning hotelli pesupesijad-triikijad). Leitakse, et kategooria b puhul piisavalt lähedast põhjuslikku seost reostuse ja nõude esitajate kahjude vahel ei ole. Seetõttu ei ole selliste nõuete puhul tavaliselt õigus hüvitist saada.

Nõuete esitamine

Turismisektori puhast majanduslikku kahju käsitlevate nõuete hindamisel on võimaluse korral aluseks nõudeperioodi tegelike finantstulemuste ja viimaste aastate tegelike finantstulemuste võrdlus, näiteks nõude esitaja vahejuhtumile eelnenud kolme aasta auditeeritud majandusaasta aruanded ja maksudeklaratsioonid. Hindamine ei põhine eelarves esitatud arvudel. Kriteeriumiks on see, kas nõude esitaja äritegevus tervikuna on reostuse tõttu majanduslikku kahju kannatanud. Varasemate finantstulemuste uurimise eesmärk on võimaldada kindlaks määrata tulud, mida oleks nõudes käsitletud perioodil võinud oodata, võttes arvesse nõude esitaja äritegevuse varasemat majanduslikku suutlikkust (näiteks seda, kas tema tulud olid viimastel aastatel suurenenud, vähenenud või muutumatuks jäänud) ning selliste suundumuste

aluseks olevaid põhjuseid. Seda tehes võetakse arvesse nõude esitaja erilisi asjaolusid ja esitatud tõendeid. Suhteliselt uue kalandustegevuse või -ettevõtte puhul, mille kaubandusaruanded on ebatäielikud või puuduvad, võib mõnikord kasutada reostusest mõjutatud alal toimivas sarnases tegevuses või sarnastes ettevõtetes tuvastatud keskmist langust, eeldades, et uut ettevõtet oleks tabanud samasugune langus.

Hüvitist makstakse saamata jäänud kogukasumi põhjal ja saamata jäänud tulust tuleb maha arvata selliselt säästetud üldkulud või muud tavakulud, mida ei tehta vahejuhtumi tõttu. Sellised muutuvkulud kõiguvad sõltuvalt äritegevuse saavutatud tasemest. Arvessevõetavate kulutuste olemus peab olema eriomane konkreetsele äritegevusele, kuid võib hõlmata ka ostetavate kaupade ja teenuste maksumust (nt toit, hotelli tualett-tarbed ning müügikaup, nt suveniirid, kommunikatsioonid, nt küte ja elekter, koristus- ja remondikulud). Igasugused säästetud tööjõukulud tuleks samuti käibe vähenemisest maha arvata.

Nõude esitajad peavad kahju tõendama vastavate tõenditega, mis sisaldavad järgmist teavet:

- kahju olemus, sh tõendid selle kohta, et väidetava kahju põhjuseks on reostus;
- tulude jaotus kuu lõikes kahju perioodil ja viimase kolme aasta sama perioodi jooksul;
- võimaluse korral müüdü ühikute arvu jaotus kuu lõikes kahjuperioodil ja viimasel kolmel aastal (hotellide puhul üürile antud magamistubade arv, laagripiltside puhul üürile antud telgikohtade arv, omal käel söögivalmistamisega majutuskoha puhul majutuskoha üürileandmise nädalate arv, restoranide puhul müüdü esinete arv ning turismiattraksioonide puhul külastajate / müüdü piletite arv; muude ettevõtete puhul, nt poed ja baarid, on nõutav üksnes tulude jaotus);
- andmed ettevõtte suuruse muutuste kohta (näiteks hotelli magamistubade arv) ning lahtiolekuaegade ja hindade muutuste kohta aastal, mil kahju tekkis, ning varasema kolme aasta jooksul;
- säästetud üldkulud või muud tavalised muutuvkulud;
- kahju arvutamise meetod.

Nõude esitajad peavad näitama, kas nad on vahejuhtumi tulemusena lisatulu saanud. Näiteks peavad nad näitama, kas nad on seoses vahejuhtumiga saanud makseid või ajutist hüvitist riigiasutustelt või muudelt organitelt.

NÕUDED PUHTA MAJANDUSLIKU KAHJU VÄLTIMISE MEETMETE MAKSUMUSE EEST

Hüvitamise ulatus

Nõuded võib heaks kiita puhta majandusliku kahju ärahoidmiseks või vähendamiseks rakendatud meetmete kulude katmiseks, mille tegemisel oleks konventsioonide alusel õigus hüvitist saada. Selliste meetmete eesmärk võib olla võidelda reostuse negatiivse mõju vastu kalandus- ja turismisektoris. Et meetmete eest oleks õigus hüvitist saada, tuleb täita järgmisi nõudeid:

- meetmete maksumus peab olema mõistlik;

- meetmete maksumus ei tohi olla ebaproportsionaalne sellise edasise kahjustuse või kahjuga, mida meetmed peaksid leevendama;
- meetmed peavad olema sobivad ja neilt võiks mõistlik väljavaade hea tulemuse saavutamiseks (näiteks meetmed usalduse taastamiseks mereandide vastu tuleks tavaliselt võtta üksnes pärast püügipiirkondade reostusest puhastamist ning kui edasise reostuse risk on väike või olematu);
- turustuskampaaniate korral peavad meetmed olema seotud tegelike sihtturgudega (näiteks meetmete puhul turismile avalduvate negatiivsete mõjude vastu võitlemiseks konkreetses piirkonnas peaks tavaliselt võtma aluseks selle piirkonna tavapärase klientide hulga).

Nõuded turustuskampaaniate või samalaadsete tegevuste kulude eest kiidetakse heaks üksnes siis, kui meetmed on võetud lisaks tavalistele sel eesmärgil võetud meetmetele. Teisisõnu - hüvitist makstakse üksnes nende lisakulude eest, mis tulenevad vajadusest võidelda reostuse negatiivsete mõjudega. Liiga üldisi turustuskampaaniaid heaks ei kiideta. Kui mitu riigiorganit korraldab sama negatiivset mõju käsitlevaid kampaaniaid, tuleks neid kampaaniaid nõuetekohaselt kooskõlastada ja tagada, et üksteist ei korrata. Nõudeid puhta majandusliku kahju vältimise meetmete eest ei kiideta tavaliselt heaks enne, kui meetmed on ellu rakendatud.

Mõistlikkuse kriteeriumi hinnatakse juhtumi eripära seisukohast, võttes arvesse asjaomaseid huve ja teadaolevaid asjaolusid meetmete võtmise ajal. Hinnates nõudeid organisatsiooni turustustegevuse kulude eest, võetakse arvesse nõude esitaja suhtumist meediasse pärast vahejuhtumit ja eelkõige seda, kas see suhtumine suurendas reostuse negatiivseid mõjusid.

Nõuete esitamine

Turustuskampaaniaid käsitlevad nõuded peavad sisaldama järgmist teavet:

- andmed iga korraldatud täiendava turustustegevuse olemuse, eesmärgi, ajakava ja sihtrühma kohta;
- vahejuhtumi majandusliku mõju leevendamiseks korraldatud iga turustusstrateegia või -kampaania kulude üksikasjalik jaotus asjaomaste kulude tõendavate arvete/dokumentidega;
- nõude esitaja tavaliste turustusstrateegiatega ja -kampaaniatega (kui neid on) andmed ja maksumus;
- täiendava turustustegevuse tulemused, kui on mõõdetavaid tulemusi.

KESKKONNAKAHJU JA REOSTUSJÄRGSED UURINGUD

Hüvitamise ulatus

1992. aasta konventsioonide alusel piirdub hüvitis keskkonna kahjustamise eest selle kahjustamise tõttu saamata jäänud kasumiga ning mõistlike endise olukorra taastamiseks tegelikult võetud või võetavate meetmete maksumusega.

Nõuded keskkonnakahjust tingitud majandusliku kahju eest kiidetakse heaks näiteks kasumi vähenemisel merepargis või looduskaitsealadel, kus võetakse külastajatelt sissepääsu eest raha, või naftast otseselt mõjutatud meresaaduste kaubanduslike liikide püügi vähenemisel. Viidatakse nõuete esitamise käsiraamatu eelmistele osadele, mis käsitlevad majanduslikku kahju kalanduses, marikultuuris ja tööstussektorites ning turismisektoris (lk 23-28).

Enamikul juhtudel ei põhjusta suur naftareostus merekeskkonnale püsivat kahju selle suure loomuliku taastumisvõime tõttu. Kuigi looduslike protsesside parandamiseks võetavad meetmed on piiratud, on mõnel juhul võimalik loomulikku taastumist pärast naftareostust endise olukorra taastamiseks võetud mõistlike meetmete abil kiirendada. Selliste meetmete maksumus kiidetakse teatud tingimustel hüvitise saamiseks heaks.

Pidades silmas, et tegelikult ei ole võimalik taastada kahjustatud ala sama ökoloogilist seisundit, mis oleks siis, kui naftareostust poleks tekkinud, peaks olema endise olukorra taastamiseks võetavate mõistlike meetmete eesmärk taastada asurkond, kus on vahejuhtumi ajal kõnealusele asurkonnale omased organismid olemas ning need toimivad normaalselt. Endise olukorra taastamise meetmed, mis võetakse veidi kaugemal kahjustatud alast, kuid siiski üldiselt selle ala lähedal, võidakse heaks kiita selles ulatuses, milles on võimalik näidata, et nad tegelikult kiirendavad kahjustatud keskkonnaosade taastumist. See seos meetmete ja kahjustatud osade vahel on oluline 1992. aasta konventsioonides antud reostuskahju määranngule vastamise seisukohast (vt lk 11).

Lisaks II osas sätestatud hüvitisnõuete heakskiidu üldkriteeriumide täitmisele on endise olukorra taastamise meetmete maksumust käsitlevate nõuete puhul õigus saada hüvitist üksnes siis, kui täidetakse järgmisi kriteeriume:

- meetmed peavad tõenäoliselt loomulikku taastumist märkimisväärselt kiirendama;
- meetmetega tuleb püüda ära hoida vahejuhtumist tulenevat edasist kahju;
- nüipalju kui võimalik, ei tohiks meetmete tulemuseks olla muude elupaikade hävimine ega ebasoodsad tagajärjed muude looduslike ega majanduslike ressursside jaoks;
- meetmed peavad olema tehniliselt teostatavad;
- meetmete maksumus ei tohi olla ebaproportsionaalne kahju ulatuse ja kestusega ning tõenäoliselt saavutatava kasuga.

Nõudeid hinnatakse endise olukorra taastamise meetmete võtmise ajal olemasoleva teabe põhjal. Hüvitist makstakse üksnes endise olukorra taastamiseks tegelikult võetud või võetavate mõistlike meetmete eest. Keskkonnakahjust tingitud majandusliku kahju nõudeid, mida saab rahaliselt väljendada, hinnatakse samamoodi nagu muid majandusliku kahju nõudeid. Hüvitist ei maksta keskkonnakahju nõuete eest, mis põhinevad teoreetiliste mudelite alusel arvutatud abstraktsel hinnal. Hüvitist ei maksta ka karistusliku iseloomuga kahjude eest, mis on paika pandud vastavalt õiguserikkuja süüastmele.

Mõnikord on vaja teha uuringuid, et määrata kindlaks naftareostuse põhjustatud keskkonnakahju olemust ja ulatust ning tuvastada, kas endise olukorra taastamise meetmed on vajalikud ja teostatavad. Sellised uuringud ei ole vajalikud pärast iga reostust ning tavaliselt on need kõige sobilikumad suurte vahejuhtumite korral, kui on tõendeid olulise keskkonnamõju kohta.

Fond võib hüvitada selliste uuringute maksumuse, kui need käsitlevad kahju, mis kuulub konventsioonides esitatud reostuskahju määranngu alla, sh mõistlikud meetmed kahjustatud keskkonna taastamiseks. Hüvitise saamise õiguse jaoks on oluline, et kõikidest sellistest

reostusjärgsetest uuringutest saaks usaldusväärset ja kasulikku teavet. Seetõttu tuleb uuringud teha professionaalselt, teaduslikult täpselt, objektiivselt ja tasakaalukalt. See saavutatakse kõige tõenäolisemalt siis, kui reostusest mõjutatud liikmesriigis luuakse komitee või muu mehhanism selliste uuringute kavandamiseks ja kooskõlastamiseks ning võetakse tarvitusele endise olukorra taastamise meetmed.

Uuringute ulatus peaks vastama reostuse ulatusele ja oodatavatele mõjudele. Teiselt poolt ei välista uuringu maksumuse hüvitamist isenesest üksnes asjaolu, et reostusjärgse uuringu kohaselt ei ole olulist pikaajalist keskkonnakahju tekkinud ning endise olukorra taastamise meetmed ei ole vajalikud.

Fondil tuleb alguses paluda osaleda konkreetse vahejuhtumi puhul reostusjärgse keskkonnauuringu teostamise vajaduse kindlaksmääramisel. Kui lepitakse kokku, et selline uuring on põhjendatud, peab seejärel võimaldama fondil osaleda uuringu tingimuste kavandamisel ja kehtestamisel. Sellega seoses saab fond täita olulist ülesannet, tagades, et reostusjärgne keskkonnauuring ei kordaks tarbetult juba mujal tehtut. Fond saab samuti abistada selle tagamisel, et kasutatakse asjakohaseid meetodeid ja eksperte. On oluline, et uuringute edusamme jälgitakse ning et tulemused dokumenteeritakse selgelt ja erapooletult. See ei ole oluline üksnes konkreetse juhtumi puhul, vaid ka fondi jaoks tulevikus asetleidvate juhtumite korral andmete kogumisel.

Samuti on oluline rõhutada, et fondi osalemine keskkonnauuringute kavandamisel ei tähenda tingimata seda, et endise olukorra taastamiseks hiljem välja pakutud või võetud meetmete eest on õigus hüvitist saada.

Nõuete esitamine

Nõuded endise olukorra taastamise meetmete ja sellega seotud uuringute maksumuse eest tuleb esitada järgmiselt:

- reostusest mõjutatud ala piiritlemine, kirjeldades reostuse ulatust, jaotust ja astet ning reostusest mõjutatud ressursse (näiteks maa- või merekaartide abil, millele lisatakse fotod, videod jm salvestatud teabe kandjad);
- analüütilised ja/või muud tõendid, mis seostavad naftareostuse ja vahejuhtumist osalenud laeva (nt naftaproovide keemiline analüüs, asjaomased andmed tuule, loodete ja hoovuste kohta, veepinnal püsiva nafta liikumise jälgimine ja kaardistamine);
- keskkonnakahju hindamise ja endise olukorra taastamiseks välja pakutud meetmete tõhususe jälgimise eesmärgil läbiviidud uuringute üksikasjad ja tulemused koos vastavate kulude jaotusega;
- endise olukorra taastamiseks võetud või võetavate meetmete üksikasjalik kirjeldus ja kulude jaotus.

Nõuete esitamisel keskkonnakahjust tingitud majanduslike kahjude eest peaks järgima põhiliselt samasugust mudelit nagu puhta majandusliku kahju puhul (vt lk 11).

1992. aasta rahvusvaheline naftareostuse hüvitamise fond

Portland House
Stag Place
LONDON SW1E 5PN
United Kingdom

Telefon: +44 (0) 20 7592 7100
Faks: +44 (0) 20 7592 7111
E-post: info@iopcfund.org
Koduleht: www.iopcfund.org